

Hogy az életbiztosítás üdvös eszméjét a kevésbbé vagyonosok körében is lehetőleg terjessze, a

„HAZA“

életbiztosító és hitelbank Pesten,

egy új biztosítási módozatot állít fel, melynek lényege a következő:

1. 1200 tagból álló csoportok alakítottak.
2. A biztosított egyszer s mindenkorra mint belépti díj a biztosított összeg 1%-ját fizeti, azonfelül
3. félévénként a biztosított összeg 1/4%-ját, mint kezelési költséget.
4. Díjakat a biztosított csak akkor fizet, ha csoportjából egy tag elhal, ezen díjak a biztosított korához és a biztosított összeghez arányosítva, a legolcsóbbra vannak szabályozva.
5. A felvételi módozat a lehető legegyszerűbb, elegendő a bevalás az orvosilag igazolt egészségi állapot kimutatásával.
6. A biztosított összeg a haláljelentés megtörténte után 1 hó múlva fizetetik.
7. Egy és ugyanazon csoportba előlegesen csak 500, 1000, 1500 vagy 2000 frtot lehet biztosítani, jogában áll azonban mindenkinek magát több csoportban is biztosítani.

Bővebb felvilágosítást nyújt az elhalási csoportra vonatkozó programunk, melylyel a legnagyobb készséggel ingyen szolgálunk

központi irodánkban: Deák-Ferencz-utca 5. sz.,

valamint összes képviselőseinknél.

A „Haza“ ezen új biztosítási módozat által, kellő biztositék és szilárd üzletvezetés mellett a biztosítási okajtnak kiváló előnyöket nyújtván, a t. ez. közönséget számos részvétre hívja föl, megjegyezvén, hogy az első csoport már tényleg megalakult és legközelebb ki is lesz egészítve.

161 (4-4)

Alkalmos felügyelők előnyös feltételek mellett alkalmaztatnak. (Utánnomat nem díjazatik.)

A „Franklin-társulat magyar irodalmi intézet kiadásában megjelent (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) és minden könyvkereskedésben kapható;

HÁROM NEMZEDÉK.

Széchenyi és Vörösmarty. — Kossuth és Petőfi. — Deák és Arany.

Ára 60 krajczár.

102

A hirneves dr. Forty-féle

(5-0)

SEB-TAPASZ,

mely rendkívüli győgyereje, elválasztó, érlelő s fájdalmat csillapító hatása által leggyorsabb, legbiztosabb és egyszerűsége miatt a leggyorsabb gyógyulást eszközöl különösen bajokban.

Egy csomag ára 50 kr., nagyobb csomagé 1 frt. használati utasítással együtt, postán küldve 10 krajczár. — Egy frtnyi csomagnál kisebb szállítmány nem teljesíthető.

Központi küldeményező raktár: Pesten: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerész úrnál király-utca 7-ik szám alatt. — Bécsben: Pleban F. Xav. gyógyszer. úrnál a régi táborigyógytárban, István-tér, 1-ső szám. — Dr. Girtler F. gyógyszerész, Freising 7-ik szám. — Weisinger F. az arany sashoz címzett gyógytárban, Kärnthnering 18. szám. — Pragában: Fürst J. — Grácban: Dr. Grablowitz V.-nál.

Továbbá kapható Pesten: **Jezovits M.** udvari gyszárban, a Lipótvárosban, három korona- és marokkói-utca sarkán. — **Formágyi F.** gysz. 3 korona-utca 26. sz. — **Dr. Wagner D.** ur a „szent háromsághoz“ címzett városi gyszárban a város-ház-téren. — **Emresz K.** a váci-utczában az „arany oroszánhoz“ és ugyanannál uri-utczában a „két matróhoz“ címzett üzletében. — **Kuhn J. M.** a József-téren. **Kochmeister Fr.** utódainál 3 korona-utca 22. szám. — Budán: **Telkesy J.** udvari gyógyszerész a várban. — **Wlasehek E.** gyógyszerész a Krisztinavárosban. — **Elszendorfer G.** gysz. a Tabánban (Ráczváros) fő-utca. — Aradon: **Szarka J.-nál.** — **B.-Uffalun:** Vass Jenő. — **Békes-Csabán:** Biener B. — **Debreczenben:** dr. Róthschnek V. E. és Tamássy K. gysz. — **Duna-Földváron:** Nádhera P. — **Egerben:** Plank Gy. Schuttig J. és Köllner Lőr. gyógyszer. — **Eperjesen:** Lehner Gy. — **Erekeujvárott:** Conlegner J. — **Gyöngyösön:** Mersits J. — **Győrött:** Lachner F. — **H.-M.-Vasarhelyt:** Wolf V. — **H.-Szoboszlón:** Beszédes J. — **Husztton:** Schmidt K. **Jászberényben:** Teschler E. — **Kassan:** Koregtkó A., Wandraschek K. gysz., Megay G. és Hegedüs L. — **Késmárkon:** Generaisch C. A. gysz. — **Komáromban:** Grötschel Zs. — **Kün-Madaroson:** Jung K. — **Léván:** Boleman Ede. — **Makón:** Weil M. — **Miskolczon:** Dr. Csáthi Szabó J. — **M.-Szigeten:** Héder L. — **N.-Kaniszan:** Wajdita J. — **N.-Szombaton:** Pántotsek R. — **N.-Váradon:** Huszella M. — **Nyirbathoron:** Szturhár J. — **Nyiregyháza:** Kovács S., Maurer K. — **Pestben:** **Dr. Juhász P.** — **Paksan:** Malatinszky S. — **Pécsen:** Sipőcz J. — **Pozsonyban:** Pisztorly B. — **Rimassombatban:** Hamaliár K. — **Rozsnyón:** Pósch J. és Hirsch J. N. — **Sümegben:** Stamborszky L. — **Szathmáron:** Bossin J. gysz. — **Sz.-Fehérvárott:** Braun J. E. és Quiriny A. gysz. — **Szombathelyen:** Pillich F. — **Temesvárott:** Pecher J. E. és Quiriny A. gysz. — **Técsőn:** Ágoston Gy. — **T.-Ujlakon:** Roylek G. — **Tokajban:** Dr. Juhász P. — **Ungvárott:** Okolicsány J. és Lám Sándor gysz. és Feltsárszky A. — **Veszpremben:** Ferenczy K. — **Zirczen:** Tejffel J.

Erdélyország. Kolozsvárott: Binder K. gyógyszer. — **Brassón:** Morscher W. J. és Gyertyánffy J. és fiainál. — **Hátszegen:** Mátéfi B. gyógyszer. — **Magyar-Láposon:** Breuer P. gyógyszer. — **M.-Vasarhelyt:** Bucher M. — **Szászváros:** Rekert E. K. gysz.

Forty László, Buda rácsváros, fő-utca 590. sz.

Kiadja és nyomtatja a „Franklin-társulat“ magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapest (egyetem-utca 4-ik szám).

Kilenczedik évfolyam.

Jogtudományi Közlöny

kapcsolatban a

DÖNTVÉNYTÁR-ral

és a törvénykezésre vonatkozó összes

Szabályrendeletek s } gyűjteményével.
Törvényjavaslatok }

Szaktudósok közreműködésével

Szerkeszti

Dr. Dárdai Sándor.

Kiadja:

a Franklin-társulat.

Előfizetési feltételek:

Negyedévre (január—márczius)	3 forint.
Félévre (január—június)	6 „
Háromnegyedévre (január—szeptember)	9 „
Egész évre (január—december)	12 „

A lap kiadó-hivatala részéről legyen szabad arra figyelmeztetni, hogy a „Jogtudományi Közlöny“ nemcsak a legerjedelmesebb, hanem a legolcsóbb szaklap, mert a felsorolt mellekletek külön beszerzésénél a „rendeletek tára“ évenként 3 frtba, a „Döntvénytár“ évenként 4 frtba és a „törvényjavaslatok“ évenként legalább 2 forintba, tehát összesen 9 frtba kerülnek, és így a „Jogtudományi Közlöny“ ezen mellekletek szolgáltatásával a legolcsóbb szaklap.

Az előfizetési pénzek bérmentesen és a vidékről legolcsóbban posta-utalvány útján küldendők

a „Jogtudományi Közlöny“ kiadó-hivatalához

Budapest, egyetem-utca 4-ik sz. alatt.

Moll Seidlitz-pora (Seidlitz-Pulver).

Ezen porok, rendkívüli s legváltozatosabb esetekben megpróbált hatástességük által, minden az eddig ismert hási gyógyszerek felett elvitatlanul az első helyet vívták ki maguknak; melyet ugyanis, ezer meg ezer, a nagy cseszári birodalom minden részéből előtűntek fekvő közhírnök-iratok részleges bizonylati igazolják, — hogy szokványos hasndugulások, emészhetetlenség s gyomorégés; továbbá: görcsök, vesebetegségek, idegbántalmak, szívdobogás, ideg fejfájalmak, vértululások, körszvényes tag-szenvelések, a méhgörcsrel hajlam, lépkör, folytonartó hány-inger stb. eseteiben a legjobb sikerrel használtattak, s a legártalmasabb győgyeredményeket nyújtottak.

Ára egy eredeti doboznak, használati utasítással együtt 1 ft. o. 6.

Franczia borszesz sóval (Franzbrantwein).

A legmegbízhatóbb orvosok s szenvedő emberiség segítségére, minden bel- s külső loboknál, legtöbb betegségek és sebesülések minden nemei ellen, fej-, fül- s fogfájalmak, régi sérvek, s nyilt sebek, rakfene, úszók, szemlobok, bénaság s a sérülések minden nemei ellen stb.

Egy üveg ára, használati utasítással együtt 80 kr. o. 6.

Dorsch-májhalzsir-olaj (Dorsch-Leberthran-Oel).

A legtisztább s leghathatóbb gyógy-olaj Bergenből, Norvegiában (fel nem cserélendő a mesterségesen tisztított máj-olajjal).

A valódi dorsch-máj-olaj a legjobb sikerrel használtatik: mell- s tüdőbetegségekben, görvény (Scropheln) s angol-kór (Rachitis) ellen. Meggyógyítja a legmakacsabb körszvény s csúszos fájalmakat, valamint idült bőrkütegeket.

Egy üveg ára, használati utasítással együtt 1 ft. o. 6.

Raktárak léteznek:

Pesten } **THALLMAYER B. és TÁRSA** urak, gyógy-fűszer-üzletében.
 } **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerész úrnál, király-utca 7-ik szám alatt.
 } **UHL JÓZSEF** (eszeltő Steinbach) ur kereskedésében, granátos-utca.

47 (26—26)†

MOLL A., cs. kir. udvariszállító Bécsben.

A „Franklin-társulat“ könyvkiadó-hivatalában Pesten (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható:

Gróf Széchenyi István

munkái

korszerű kivonatban.

Második kiadás. Három kötet.

Ára a három kötetnek fűzve 5 forint.

Budapest, január 11-én 1874.

2-dik szám.

ELŐFIZETÉSI FÜLTÉTELEK: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft., félévre 6 ft. Csupán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft., félévre 4 ft. Csupán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft., félévre 3 ft.

XXI. évfolyam.

HIRDETÉSEK DÍJA: Egy ötször hasábozott petit sor, vagy annak helye egyszeri ígtatásnál 15 krajczár; többszöri ígtatásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden ígtatás után 30 krajczár. Kiadó-hivatalunk számára hirdetésmenyeket elfogad Bécsben: **Oppelik Alajos**, Wollzeile Nr. 22 és **Haasenstein és Vogler**, Wallfischgasse Nr. 10.

AZ UTOLSÓ HÉDERVÁRI.

Régi ősi család végső hajtása tört ki, nemzeti és társadalmi életünk egyik tevékeny munkása végezte be életét a legközelebb letint év utolsó napjaiban. December 23-án szállt sírba a Héderváriak legutolsó férfi ivadéka: Hédervári Viczay Héder gróf, Győrvármegye derék főispánja. Ősei úgy, mint maga egyaránt megérdemlik, hogy a család ravatalánál még egyszer visszapillantunk azon alakokra, melyek ma már egytől egyig a történelem ítélete alá esnek.

Hedrik vagy Hederich hamburgi származású gróf, Volfer testvérevel együtt Gejza idejében költözött hazánkba, és tevékeny részt vett a nemzeti élet rendezésének nehéz munkájában; szolgálatainak fejében nyerte Gejza vezértől Hédervár vidékét (Győrmegyében). Ő volt a hazánk történelmében mindekkoráig szereplő családnak alapítója, ki ősi székét Hédervárott rakta meg. Vitéz karja nem csekély szolgálatoakat tett Sz. István királynak, ki a lázadók legyőztetését nagy részben Hederichnek köszöné.

Hazafias érzület, törhetlen hűség és elszánt vitézség csakhamar országos tekintélyt biztosítának a családnak, melynek tagjaival nem egyszer találkozunk az első között ott, hol erős karra, ügyes tapintatra s egyéb hazafias erényekre volt szükség.

Ivadékaiból csak néhány alakot emelünk ki.

Történelmi tényezőként magasul ki Hédervári Miklós nádor személye, mivel nagy Lajos idejében a nemzeti kormányzat elsőrangú polezain találkoztunk. Erdélyben mint vajda, utóbb Rómában, mint a király követe, működött. A történelemben ismeretes Lajos nápolyi utja,

Hédervári gróf Viczay Héder.

1437-ben nádornak. Nyilvános szolgálatát Zsigmond alatt kezdette, utóbb Albert és Ulászló királyok alatt folytatta. Az előbbinek hirtelen halála végzetes sorsba döntötte volna a hazát, ha a nádori polczon oly erélyes férfi nem ül vala, mint Hédevári Lőrincz. Az elhatalmasodott pártkülzelmekben mint egyik irányadó Erzsébet és Ulászló házasságának létesítésére működött, és határozatlan Ulászló fejére ohajította a koronát illesztette. Erzsébet ígéreteivel szemben, melyekkel őt ügyének megnyerni ohajította, hajlíthatlan maradt. A budai országgyűlésen ő elnökölt; a habozó Ulászlót bátorítá és a trónra vezeté. Ennek halálával 1444-ben a korona Erzsébet fiának Lászlónak fejére került, s e pillanattal letűnt Hédevári Lőrincz csillaga; magánéletben végzé napjait.

Hosszura nyulnék visszapillantásunk, ha a Hédevári család minden kiválóbb tagjának csak néhány sort szentelnénk is. Két századot ngrunk át, midőn az ősi nemzetség férfi ága megszakad.

Hédevári István volt az utolsó férfi ivadék, kinek életéhez a hazánkban hét századon át virágozott család neve fűződött; ő volt az utolsó tulajdonképi Hédevári; benne a férfiágnak magva szakadt. Katalin leányát 1685-ben loósi Viczay János Sopronmegye alispánja vette nőül.

Az utolsó Hédevári elhunytával a család terjedelmes birtokainak a koronára kellett vala visszaszállniok, de Hédevári István özvegyének kérelmére a fejedelem méltányolván a család magas érdemeit, megengedte, hogy az ősi birtokok a Hédevári névvel együtt a leányára is átszálljanak. Így lépett a Hédeváriak megszakadt nemzetségének nyomába a Hédevári-Viczay ág, mely ismét közel két századra — egész napjainkig — nyújtotta az ősi Hederich unokáinak láncolatát.

A Viczay nemzetség Belud törzsből származik, és egyeredetű az Ost nemből szakadt, de már kihalt Kanizsai és a most is élő Ostffy családokkal. Az említett név- és birtoköröklés idejében egyszerű nemes ág volt, és csak Viczay Ádám nyerte a bárói rangot, melyet 1723-ban III. Károly király emelt grófi méltóságra Viczay Jób Keresztély személyében.

A mult év decz. 23-ka a két század előtt újra kihajtott fának utolsó ágát is letörte. E nap hunyt el a legutolsó Hédevári, Viczay Héder gróf. Ősi cimerek fölfordítva a történelmi emlékek közé helyezkedett, és busongva képviseli egy nagy család kilenc százados multját.

A családi sirbolt néma iveri utolszor nyíltak meg. Mielőtt végképp bezárkoznának, nyissuk föl még egy pillanatra a legifjabb sírkövet, s nézzük meg: ki nyugszik e föld alatt.

Hédevári Viczay Héder gróf született 1807. aug. 2-án, a család ősi fészében, Hédevárott. Tanulmányait mint gyermek ugyanitt kezdé, utóbb a jogot Pozsonyban nyilvánosan végezte. Ekkor katonai pályára lépett, s a Ferdinánd-huszárok között Győrmege több helységében körülbelül két évet töltött. Széchenyi István gróf magas szelleme és buzditó szereplése fogékony elemre talált a fiatal gróf keblében, ki Batthyány

Lajos és Erdődy grófokkal szövetségbe, a 40-es években keletre indult. Utjokat a művészet Mekkája: Olaszország felé vették; innen Görögországba, az ókor klasszikus földjére, majd a pyramisok hazájába: Egyiptomba mentek, és Konstantinápoly érintésével tértek vissza. Utazásuk egy évig tartott, s ez időt Viczay lelkiismeretesen használta föl művészeti és etnographiai tanulmányaira, nemkülönben kedvenc műtárgyai gyűjtögetésére.

1846-ban kelt össze Zichy Alexandra grófnővel. A rákövetkező éveket családi birtokán Loóson (Sopronmegyében) töltötte, és mint a megyei ellenzék kiváló harciosa, gyűpontját képezte politikai pártjának. Ugyanily állást foglalt el Pozsonyban az országgyűlési rendek sorában, hol Széchenyi István reform-irányú hí követőt nyert benne.

1848-ban tevékeny részt vett a sopronmegyei nemzetőrség szervezésében. Ez év október havában ismét külföldre indult, s beutazta Német-, Olasz- és Spanyolországot. Hat évi künmtartózkodása alatt elég alkalmá volt kiváló szenvedélyének: a festészetnek és régészetnek élni; szép rajzokban örökítette meg értékes könyvtára és gyűjteménye számára utjának egyes pontjait; az érdekes műtárgyak egész halmozatát gyűjtötte össze, melyeket mindenkor a legnagyobb élvezettel mutogatott, magyarázgatott látogatóinak.

1854-ben tért vissza hosszús utazásából. Alig ismert hazájára; a vérmes remények mámorában, a lelkesedés magasan lobogó lángjai között hagyta el szülőföldjét, — és a keserű csalódás kinjai, az elhamvadott nemzeti élet szerteszórt üszkei között látta azt ismét viszont. Lelke a közös gyászba borult; az osztatlan családi birtokra Loósa vonult magányba.

Hazafiai fájalmát még fokozták a családjára nehezülő sulyos csapások. Négy gyermeke születés után azonnal elhalt; az utolsó 1854-ben született; ez ugyan életben maradt, de oly áldozat árán, mely ugyis erősen vérző szívének csaknem utolsó dobbanásába került. Forró szeretett neje saját életét kölcsönzé utolsó magzatának; fiának életet adott, de ez a magáéba került; gyermekágya saját ravatalává lett.

E sulyos csapások alapján megrendíték az apának különben erős lelkét; belvilágába vonult, s keserű emlékein tépelődött. Egyetlen reményét Gyula fiához fűzte, kinek élete kétszeresen drága volt előtte; egyrészt mert felejthetetlen nejeének legdrágább emléké képezte, de másrészt ő volt az ősi családnak egyetlen férfi sarja, kinek életéhez most már a nemzetség létele egyedül volt forrva. Gyermeke volt az apa szívének mindene, és annak szép fejlődésében némi enyhülést talált mély fájalma.

1857-ben nyerte családja ősi fészékét, Hédevárt, s ezóta fölváltva majd itt, majd Loóson, gazdasági rendezésének élt. Az alkotmányos élet ismét kiszólitá a hazafias érzelmű gróft a közigyeg terére, s 1861-ben Sopronmegyében mint a fölrirati párt tevékeny tagja működött; de az alkotmány néhány éves álmát ismét visszavonultságban élte át.

E közben alig szunyadó fájalmainak pohara csordultig megtelt: apai szívének egyetlen vigasza, ősi nemzetségének utolsó reményszála: Gyula fia

1864-ben testvéreihez a sirba szállt. Nincs toll, mely híven tudná rajzolni az atya kihajtat; előbb koromsetét hajzata egy éjjel megőszült; lelke fékvesztetten barangolt szerteszét, és mindannyiszor kedveseinek néma sirjai között találta magát; kedélyét, erejét e csapás azon legszélő határa juttatta, honnan már csak egy lépés a sírig, s hol a legnagyobb jótétemény — a halál. E pillanattól ijesztő rémként lebegett szemei előtt a gondolat, hogy őseinek hosszú fényes sora benne menthetlenül megszakad; s e rémgondolat ijesztő alakját mi sem volt képes csak némileg is fátyolozni; ez eszmével szemben az egykor erős férfi mindannyiszor gyermekké gyengült, kinek könyeit patak-ként szakasztották fiának legparányibb emlékei is.

Ily kínos állapotban csakis törhetlen hazafias érzületének engedve, fogadta el 1868-ban Győrmege főispáni székét. Daczára a szívében dúló kínos harcoknak, ott állott mindenkor mint első az emberiség és társadalom nemes érdekeinek őrei, munkásai között. Mint főispán, habár rendíthetetlen híve volt a kiegyezés politikájának, de elnöki székében nyugodtan állt a pártok fölött. Megyét több ízben bejárta, mindenütt személyesen akart tudomást szerezni a vezetésére bízott ügyek menetéről; a megye érdekeit minden irányban ernyedetlen buzgalommal képviselte; a Rába-Rábeza-szabályozás régen vajudó ügyét befolyásának egész sulyával támogatta; tapintatos keze a megye-rendezés kényes kérdését sikeres megoldásra juttatta.

Mint a társadalom embere, leereszkedő, megnyerő, és a legfőbb fokban jótékony volt. A nyomor mindig bizalommal és sikerrel kopogtatott ajtaján; az 1866-ki inséges évben 700 embert saját közvetlen fölügyelete alatt látott el levessel három hónapon át. De nemis várta, hogy a szenvedő, éhező ő hozzá folyamodjék; ő kereste föl személyesen a nyomor fészkeit, s vigasztaló angyalként ott termett, a hol menteni kellett és lehetett. Dúló árvizek alkalmával saját élte veszélyeztetésével ragadta ki a menekülőket a bizonyos halál torkából; a legközelebb dühöngött cholera-járvány alatt is maga nyitott be az elhagyatottak viskóiba, ő nyújtott a halállal küzdőknek gyógyszert, táplálékot. E ritka emberbaráti foglalkozásában fogamzott meg benne közel halálának csirája is.

A jótékonyosság, a vallásos buzgalom és a munka volt mindenkor élető eleme; a nap legnagyobb részét íróasztalánál töltötte, értékes könyvtárát ő maga rendezte, kiválóan képezte magát a történelemben és földrajzban; különös előszeretettel vonzódtott becses képeihez és régészeti műtárgyaihoz.

A magyar orvosok és természetvizsgálók 1872-ben Mehádiában tartott nagygyűlése egyhangulag őt választá meg a jövő nagygyűlés egyik elnökéül; a ritka műérzékű és minden tudományos mozzanat iránt érdeklődő főur lelkének egész hevével működött a nagygyűlés méltó előkészítésén, mely a járvány miatt 1874-re lőn elhalasztva; de fájdalom, nem érhetette meg, hogy kifejtett szép buzgalma gyümölcseinek örülhetett volna.

Élte végszakában érte őt a legnagyobb hely kitüntető figyelme; 1873 tava-

szán ő Felsége valóságos beltitkos tanácsosává nevezte ki. Jól esett sokat zaklatott szívének az elismerés, de ez már csak utolsó föllobbanása volt a tőpjtát vesztett mécsnek. Megkapta a kitüntető czimet és rangot, hogy ezt csakhamar koporsójára irathassa. Mult év augusztus közepén gyöngye szélhűtés érte, mely utóbb ismétlődött. Az elég magas kora daczára fiatal fürgeségű férfi teljesen megtörött, csak szomorú romja maradt önmagának. Végre kisenvedett, és övéi közé vonulván, bezárta maga után a kilencz százados család sirboltjának ajtaját.

Fehér Ipoly.

A SORS ÉS SEMMI MÁS.

— Életkép. —

Irta: **TOLNAI LAJOS.**

(Folytatás.)

Szekerünk mig egyfelől kiszabadult a kíváncsi tömeg közül, másfelől minden szemközt jövő bátoriságot vett magának oda köszönni és kiáltani Szarka Palihoz, hogy: hej te, hova mentek?

— A szellőnkhez — felelt hetykén a nyalka magatartású suhancz.

Hallva e gúnyos megjegyzéseket: nem tagadom, kedvetlenül éreztem magamat; ama szerencsétleneket nem védhettem, pedig ez mindenesetre kötelességem lett volna.

— No itt lagnak — kiáltott vezetők, s a másik perczen egy szük, de igen tiszta udvaron állottunk meg.

— Látod-e ezt? — szólt a nő férjéhez, miután engem a legszívélyesebben üdvözölt — a doktor ur a mi falunkbeli, nem azért ígér a mit ígér, hogy meg ne tartsa, nem a te embereid közül való. Nem, nem, a hol az én boldogult apám lakott, ott hitvány emberek nem lakhattak.

A multakra való édes visszaemlékezésében a jó asszony egész anyai módon, hevesen megcsókolt — én viszonoztam. Miért ne vallanám be: ifju koromban a szép papeány nekem is eszményképem volt, bár ő erről nem tudott soha semmit. Azt a csókot, melyet ez előtt huszonöt évvel szerény versek által közölhettem csak — most ime személyesen adhattam át.

— Hát maga Pali — szólt nyájasan, elismerő szívésséggel Hollósné a paraszt legénykéhez — hol találkoztott a kedves doktor urral? Oh édes doktor ur, ezek a falusiak olyan jó emberek, megbecsülik az embert, igazán azt kell mondanom: tiszteltető egy nép.

Oda sugta a fülembé: nagy tisztelettel vannak irántunk.

Intettem a fejemmel, hogy ezt legközelebb a fűteuzán tapasztaltam.

— No ugy-e mondtam — erősíté a jó asszony vidám mosolylyal.

A szoba, melybe beléptünk — első tekintetre igen jó benyomást tett reám; az agyag padimentum szép czífrán ki volt öntözve; az ágyak előtt szőnyeg alakjában igen fehérre mosott zsákok díszeskedtek; az ablakokban terebélyes muskátlik és ősi rózsák; a szekrényen (sublat) szép fehér kötött takaró, rajta kávécsészék, különféle nagyságu és fajú üveg poharak, néhány fotografia, ezek közt egy, mely halvány színnel bár, de a régi szép Mari kisasszonyt ábrázolta; a falon hazafias képek, egy sok érdemű lapunknak ötven krajczáros nagyszerű, művészi kivitelű műlapjai; a kis

asztalon díszes könyvek, mineműiek? a zsolttár, imádságos könyv, ha jól emlékszem: Thaly Kálmán híres Kárpáti kúrtje és Székely hegedtje.

Minden azt mutatta, hogy e kis hajlékban művelt szívek dobognak.

Jól ment minden; szegénységről, bajról, rossz emberekről, a kiktől pedig eleinte féltem — egy szó se történt. Valóban hinnen kellett hogy a panasznak millió meg millió betűi és hangjai itt ismeretlenek még. Tisztességesen, csinosan voltak öltözve mind Hollós ur, mind neje; az öreg emberen fekete ruha volt, a legolesőbb fajú posztóból ugyan, de elég jó szabású és nem kopottas; a fehér nyakkendő jól állott a sovány hosszás arczhoz, melyet két kinnülő, nagy, kék szem, tömött, összes szemöldök, széles férfias áll, ügyesen nyírt bajusz s hosszás gégeszakáll tett méltóságossá.

A nyomort, bánatot, elesettséget semmi se mutatta rajta más, mint a széles keskeny ajkak, melyek (a mint ez a hosszú és gyakori sirás után szokott történni) gyakran rángatóztak. Különben a nagy tar homlokón egy-egy fölesattanó vidám kacajra el-eltűnedezték a redők, s tengert hullám nélkül, eget felhő nélkül látni — ki gondolnámásra, mint a nyugalomra és békére.

Egyszerű, barna köntösében, szép nemes arczával, fehér, kicsiny kezeivel a háziasszony a legjobb hatást tette rám. Legfőlebb szükséges körülmények közt lehetnek most — gondolám, de a mi az életet keserűvé, annyi boldogtalannál elhordozhatanná teheti — a jogos és méltó panasz — talán itt — nem nem, ezt csakugyan nem tudom.

A legjobb kedélyvel túltünk az ebédhez. Kedvem egyre fokozódott, s az öreg Hollós urt is — a mint az emlegetett, s most előtűnik levő kitűnő borokat rendre kóstoltattuk.

— Oh be jól néz ki, kedves doktor ur — szólt egyszer beszélgetésünkbe Hollósné asszonyosság, ki alkalmasint egészen más tárgyakról gondolkozott, mint a mikről mi beszélgettünk.

— Ez a bor — mondtam.

— Károly, édes Károlyom tudod-e, hogy te is ilyen voltál? Kék frakkos —

E szóra az öreg ember oda fordított tekintetével nejehez, s nyájas mosolylyal mondá:

— A kék színt, édes Marim, mindig igen szerettem — az az Mari, ugy van.

— Sárga gombokkal. Ez volt akkor az uri divat. Magas sarku gamásli, fehér gombos nádpálca, sárga keztyű —

— Lássá, doktor ur, Mari hogy emlékszik még most is mindenre!

— Mindenre emlékszem, édes Károlyom, mindenre, mintha ma történt volna; igyanak csak, kedves doktor ur. Egy fél év volt még hátra az iskolákból —

— Doktor ur nevéssen, az asszony érzékenykedik — figyelmeztetett az öreg jó kedvvel, magasra tartván poharát.

— Ugy csináltuk ki, hogy az őszön apám mellé jössz káplánnak; apám lemond, a saját házába költözik, téged megválasztanak szegény Károlyom! No elmúlt, elmúlt, sok elmúlt; én megöregedtem, vén leány maradtam, te sem az lettél, a ki voltál! — Jól van; a sors és semmi más, mindig ezt mondtam, ha sirva fakadtam, most is azt mondom. Mindegy, most mégis az én férjem vagy. Isten látja a lelkeket,

csak ugy szeretlek, mint akkor; egy csöp-pet se búsulj, édes Károlyom.

— Nem mondtam doktor ur? az asszony érzékenykedik; így szokott, ha jó kedve van, né hallgassunk ám oda — da-dogá az öreg sugárzó derült tekintettel. Jó lélek, hadd beszéljen.

— Én soha föl nem hanyok semmit, nem Károly, én hallgatok; én ugy veszem, mintha Vermesné sóha be nem tette volna lábát a házatokba. A szüleid voltak a hibásak, nénéd, az a kevély ispánné, a kit te tettél uri asszonynyá, s most csak ajtót se nyit rád soha, s öcséd, a kinek most háza, földje, pénze, nagy hivatala, mindene van. Ha te nem vagy, ott maradt volna molnár-inasnak a sógorod száraz-malmában. Nem igaz-e? Igaz, édes Károlyom! Nem baj, legyen ő ur, áldja meg az isten.

— Hadd el, édes Mari, hadd igyunk most csöndesen.

— Tölem ihattok — vágott kezével az asszony, — kedves falumbeli előtt beszéllek; mért hallgatnék? eleget hallgattam.

S a szép fehér arczról eltűnt a jó kedv. Nehány perczeny csönd állott be.

— A férjem apja — hiszen ezt is tudja, kedves doktor ur — mecséri jegyző volt, Somkő és Meccsér csak egy futamotnyira estek egymástól. Hollóskék sokszor voltak nálunk, egy időben majd minden naposak. Az öreg Hollós maga dicsekedett vele vásárokon, búcsukon, hogy a fia így veszi, ugy veszi a gazdag somkői pap leányát. Károlyom nem így van?

Az öreg ember lehajította fejét, s válasz helyett csak a poharába nézett.

— Szerettük egymást, édes Károlyom, én tudtam.

Hollós ur szelid alázattal kezét csókolt a még mindig szép papeányának.

— Egyszer — folytatá Hollósné — a gazdag, rossz hírű, — az volt édesem, a doktor ur nem igen ismerhette — a rossz hírű Vermes Pálné meglátá Károlyt a banai kasznárnál egy névnapon, hallotta gyönyörűséges szép énekletét, Károly nagy énekes volt, tánczolt vele, s a gonosz lélek addig hintóztott Hollós jegyzőkéhez, hogy Károly oda hagyta az iskolákat, kiment nevelőnek a Vermesné fiai mellé, és — tudom: a sors és semmi más.

A jó asszony szemeiből néhány nagy csepp gördült alá.

— Vermesné egyre küldte a sok ajándékot Hollóskéknak, buzát, borokat, tehenet. Nem lehetett többé velük beszélni. Én azért tudtam mindent, azt is, hogy Károly mért az enyém. Nem engedem oda, rossz hitvány lelkű asszonya te! Mit akarsz? nem volt-e már neked férjed, nincsenek-e szép, nagy gyermekeid? mit állasz az én boldogságom utjába? —

S a most már örege asszony oly hévvel, oly ifju kétségbeeséssel mondá, kiáltá e panaszokat, mintha minden e napokban történnék. Megdöbbenem, látva, hogy e szegény nőből a multnak keserű csalódásai, veszteségei, fájalmái mily követeléssel törnek elő, s igen érzésritének találatom az isteni gondviselésnek amaz igen jótékony intézkedését, mely a megronesolt, örökké keserű szívet az elme józanságának böles fölbontásával törekszik enyhíteni.

— Teszek egy próbát, mondám — folytatá a belső láztól kipirult arczú nő — átmegyek Szentistvánra a papné nénéhez, a ki a Károlyom anyjának mostoha testvére

volt. Hisz, édes doktor ur, mi közel rokonok voltunk, együtt gyermekeskedtünk, már kicsiny korunktól fogva szerettük egymást, hogy engedhettem volna oda? nem engedhettem, én is boldog akartam lenni, mint más leány-barátném, a kikkel a jövőre nézve már annyi minden tervet kicsináltunk. Nem bántottam én senkit, nem csaltam én el senkinek a kedves szeretőjét soha — mért ne gondolhattam volna hát, hogy azok a fenn való nagy emberek az én szép életemet is elhozzák!

A kezével intett, mint a távozó felhők után szoktunk s nevetett. Szívéből kellett, hogy nevéssen, mert egész vidám hangon fogott elbeszélésének folytatásához. Nézett, — s mintha egy olyan pontot talált volna, melyen kellemesebb érzéssel nyugodhatnak meg gondolatai — kiderült tekintettel sutogó:

— Kicsináltuk, hogy a nénédnél kivallatunk, de úgy, hogy te az egészről ne tudj semmit. Bezárkóztam a benyiló kis szobába, hol valamikor annyi szép új nótára tanítottál, sonnan lestelek, hogy jössz, s onnan hallgattam ki, a mit a nénédnek mondtál Vermesnéről. Előre megfogadtam, ha azt mondd, hogy szereted Vermesné: hát szeresd, légy vele boldog, velem aztán tegyen a jó isten a mit akar — nem bánom! de ha azt halom, hogy nem szereted, nem veszed el: akkor, édes Károlyom, elvárok akár meddig.

Épen minden szentek napján volt, hogy leugrottál a nénédék háza előtt a Vermesné fényes uri hintójából. Szép, rókaprémes, sötétkék bekecs volt rajtad, drága, idegenországi süveg a fejedben, mosolygott az orcád, csak úgy ingott, hajlott az a magas karcu termeted — oh Károly, Károly, de minden nem is úgy történt, mint a lelkemben gondoltam! Hiába vallatott a nénéd: rajtad volt már a Vermesné vette drága ruha!

— Károly te — monda nénéd — téged ott egyetlen dologgal vádolnak.

— Hadd vádoljanak — válaszoltál, s én hallottam, hogy nevetél.

— Oh — mondaná — ha már így van, ha te csak így tudod magadat védelmezni: bezárhatom én akkor magamat akár a koporsóba.

— Édes jó Marim — esengett az öreg ember, innál inkább egy csepp bort, föl

vagy indulva, magad szoktad mondani: a mi elmúlt, elmúlt — ne emlegessünk hát ilyeneket.

— Ne ugy-e? oh, oh! Talán te sirattad tizenöt esztendeig a szép fiatalságodat? talán téged hittak úgy, hogy a szegény pap Mari, — a bolond pap Mari, a vén pap Mari? Lelkem, nem is tudtam, hogy úgy fáj a más panasza. Aztán nem is neked beszélem én ezeket, hanem ennek a kedves falumbelinek. Nem kötöttem én soha, meg nem is kötöm én magamat a panaszommal, holmi ringy-rongy emberre, hogy nevéssenek, tudom én, mi illik, meg hogy milyen a világ. Elégge

gazdag királyok rejtettek ekkép el a föld méhébe, az ugyan alig fordult meg valaha a nép körében. Nincs tán népiünkél a babonának erősebben kifejtett neme, mint az elásott kincsekben való megrögzött hit, melylyel szemben ugyancsak lassu lépéssel bir tért foglalni a fölvilágosultság. Hiszen olyan édesen foglalkoztatja a nép képzelődő tehetségét az atyákról fuokra szálló babonás hit, hogy a föld fölüllete alatt megszámlálhatlan helyen vannak elásva kincsek, melyeknek meglelése egyszerre dúsgazdaggá teheti a szerencsés és ügyes kincsásót.

Mert szerencse a kincsásáshoz magában véve nem elég, sőt meglehetősen mellékes dolog. Fődolgoz a kincsásás szabályait tudni a legprókékosabb részletkéig, s azok szerint soha sem csüggedő odaadással eljárni. A kincsásás tudománya nem mindenkinél adatott, s a ki azzal nem bir, az meglehetősen ugyan a kincset, de csak hozzá se nyulhat, mert az lángot vet, és mint a füst, elillan. Hosszu magyarázatja van annak, mikép kell eljárnia a kincsásónak, hogy a már meglelt arany és ezüst szemek előtt rút szénné ne válják. A ki például arra adná bolond fejét, hogy ereklje nélkül fogjon a kincs fölveteléshez, azt ugyan gonoszul megtréfálná a kincset őrző szellem. De hát mi voltaképpen ez az „ereklye“? Egy különfénelkülönfélebb csodaszerekből álló egyveleg, melynek alkotórészei hazánk különböző vidékein mások és mások.

Szedünk például pünkösdi ünnepén, kora reggeli órában belindekleveleket a temető-árokból; szent György nap előtti gyíkot és békát; nagypénteken éjfélkor az akasztófa mellől ásott gilisztát; valami villámsujtott fából égett forgácsot; szentelt krétát és három királyok vizét. Mindezt beleszórja aztán az ember szent György előtt fogott ürge bőréből varrt zacskóba, s ezt a prédikálószerk alá dugja ép akkor, midőn a pap arról a harmincz pénzről beszél, melyen az áruló Judás eladta a megváltót azsidóknak. Ez volna aztán az „ereklye“, a mely nélkül a már meglelt kincset föl nem vehet.

Mert ez temérdek nehézséggel jár. A keresztutakon, temetőárkokban és régi templomok oldalában, a hol a kincsek rendszerint elásvák, éjfélkor gonosz szellemek lappanganak, melyek az ördöggel állanak cimboraságban s a kincsásót megrontani iparkodnak. A szentelt kréta, melyet a kincsásó magával visz, arra való, hogy azzal a szent háromság nevében egy kört csinaljon maga körül, melyen belül nem terjed a gonosznak ármányos hatalma. De jaj annak, a ki megrémül a szentelt körön kívül tomboló pokoli alakoktól és ijedében kiszalad a bűvös krétahatárból; azt másnap úgy találják meg, az utmutatóra akasztva, vagy borzasztó kegyetlenséggel holtra verve. Ez bünhődése, a miért elhagyta a szentelt kört.

Ha a kincset rejtő hely föl van fedezve, a mit rendszerint egy a földből kicsapó kék láng árul el, akkor gondoskodni kell arról is,

hogy a kincsásó társaság jól legyen szervezve. Az mindig csak páratlan számú tagokból állhat, de ha tizenhárom volna a kincsásók — s ez a legszerencsésebb szám — akkor a babona úgy tartja, hogy azokból nem sokára egynek multhatlanul meg kell halnia. A társaság tagjainak mindig hetedik gyermeknek kell lennie;

hét hétszer hét vagy hetvenhét ásonyomot tehetnek fejenként, még pedig úgy, hogy előbb az ifjabbak ásnak, s aztán az öregebbek, kor szerint. A munkának az egymásra következő éjeken nem szabad megszakadnia, legyen az idő bármily zord, vagy télies. Ez kockázatja az ásás eredményét, nemkülönben az is, ha

medve tartja kezében csákányát, míg a másik eszeveszetten fut be az éjbe, megfélekedve a szentelt krétakör bűvös hatalmáról. Másnap bizonyára akár meg is esküdnének, hogy nem emberszülte lény, hanem a valóságos pokolbeli sátán volt az, a ki rájuk rivalt a temető kerítése mögül.

Dohányültetvény Cuba szigetén.

aztán mindegy, hogy fiú-e, vagy leány. Erre a tagra vár a kincsásásnál a legfontosabb szerep, mert egyedül ez bírja csak kiemelni a földből a kincses üstöt.

Nem kevésbé hosszadalmasak azok az előkészületek, melyeken a megalakult kincsásó társulatnak át kell esnie. Az nélkülözhetlenül

csak egy olyan tag akad is a társaság között, a ki úgy fog hozzá a munkához, hogy kétkedik a sikerben.

Ez csak egy parányi része a kincsásás körül divó babonás eljárásnak, mely a vidékek szerint lényegesen különböző. Átszáll e babona nemzedékről nemzedékre, és előre láthatólag

Cuba, az Antillák gyöngye.

Amerika két nagy szárazföldre között, a Carai-tenger hullámaiból kiemelkedve, a tropikus ég arany színű boltíve alatt, örökösen tartó szép, derült tavaszával egy nagy terjedelmű sziget virul — „az istenek vidám, ked-

Cubai szivacsahalászok lakása.

szükséges, hogy tiszta lélekkel fogjanak a kincsásáshoz, s azért hét napon át nem törnek maguknak a legszerényebb kunyhóba is. — Képiünk rejtelmesebb éjjeli munkájukban megzavart kincsásókat tüntet el. A temetőőr felesége rajta kapta babonás mesterségük gyakorlatában a kincsásókat, s hogy valamit odakiáltott nekik, oly rémületbe ejtette őket, hogy az egyik megder-

venez mulatóhelye — mondanák a régi klaszikus költők, „Armida kertje“ — mondanák Tasso olvasói, — „a föld legszebb virága és az Ozeán legragyogóbb gyöngye“ — mondják büszkén a spanyolok, kik e földi paradisosmot: Cuba szigetét sajátjoknak nevezhetik. Cuba valóban a legtisztább, legszillogóbb drágaköve a gyönyörű ékszerben, a melyet az Antillák szí-

Megzavart kincsásók. — (Gyulai László eredeti rajza.)

megtartottam én: ne szólj szám, nem fáj fejem, — de ha most nem tudom visszatartoztatni szavaimat — arról nem tehetek én. Betegség, öregség, sok szegénybaj, nyomor, — ajtó törött, ablak szakadt, szó kihallik, seb meglátszik, — így lesz ez már ezután, így-így, édes Károlyom? És sűrű könyvekben ázó szemekkel tekintett az ég felé, hova, mint minden tiszta szív — bizonyosan appellált.

(Végo követk.)

Megzavart kincsásók.

A ki nem hallott soha a keresztutakon, temetőárkokban vagy régi templomok oldalában elásott temérdek kincsekről, a miket régi,

hova a madár esett. S csak a sivatás, melyet áldozatom torkából hittem hallani, vezetett ismét zsákmányomra. Valóban e kiáltások két caracra sástól eredtek, melyek vizsálya eredtek a zsákmány fölött, melyet nem ők öltek meg. A flamingó már nem élt, kiterített szárnyakkal feküdt az ágak fölött, mint valamely biborterítő, hosszú nyaka, igen nagy görbe csőre által megnehezítve, csaknem a földig ért.

Gondosan bepakolva az elejtett zsákmányt, az előbbi nyomokon igyekeztem ismét visszatérni.

Nyomok! Ilyenek nem voltak sehol.

Alig öt percczel azután, hogy a madarat fölvettem, már egy labirinthban voltam s elvesztettem reményemet is, hogy megtaláljam utamat, mint a királyi szerető a szép Rosamondot a selyem fonal nélkül.

Kezdetben nem is éreztem a helyzet teljes komolyságát. De miután beláttam, meglepett az a pillanat, midőn a szív nehézként érzi magát s sejdíteni kezdi, hogy el kell vesnie, nem közönséges uton, vagy a buzavetések között, hanem egy járatlan erdő sűrűségében, vagy a nyomatlan sivatag óriási mezején.

Midőn a félelem erőt vett rajtam, oly hangosan kiáltottam föl, hogy megrettentettem a caracraikat. Nem kaptam feleletet, kivéve az azok sivatását, mely a mocsárban vízhangozva az örültek kiáltásához hasonlított. Ugy látszott, mintha kigunyoltak volna!

Most már kétségbeestem. Megkísérlettem mindent, hogy a szilárd földet elérjem, előbb egyik utra tértem, majd a másikra, a melyik jobbnak látszott, s mint a lajhár egyik ágról a másikra, egyik gyökérről a másikra hintáztam magam. Végre egy helyre jutottam, hol a fáhéj lehátva látszott. Megvizsgálva észrevettem, hogy ez fegyverem által történt. Így tehát ismét visszatértem előbbi helyemre.

Már több óráig csuszkáltam összevissza, midőn a növekvő homályosság a lombsátor alatt arra figyelmeztetett, hogy az éj közeledik.

Epen ekkor egy sötét tárgy vonta magára figyelmemet s én arra felé közeledtem. Közlebből úgy tűnt föl, mint valamely oszlopokra rakott széna-kazal. Végre láttam, hogy ez kunyhó s nem a természet, hanem emberi kéz munkája. Még közelebb lépve, egy bambusz nád-ból készült tetőt láttam, a fágak közé fonva s kanyarítva; a mellett a vad banana széles s már száradt leveleiből valami szalmafedél formát. Három oldalról „sipo“ fonadékkal volt bekerítve, a negyedik oldalt nyílás volt, hogy bensejébe lehessen menni.

Reá ugorván e font szerkezetre, oly tárgyak között találtam magam, melyek emberi foglalásra mutatnak, habár a gazda nem volt odahaza. Legelőbb is két ág közt lepedő volt kifüggesztve s egy bambusz ág. A fedélről kötelek lógtak le, teli chili-paprikával, egymával s szárított növények hüvelyivel; egyik szegletben édes burgonyával telt edény állott, a másikban narancs, mango, cseresznye, alligator körte s másnemű gyümölcsök voltak összehalmozva, a tropikus éghajlat terményeinek bősége sarva.

Kívül nagy guana-gyik volt fölfüggesztve, megnyuzva s benső apróságaitól megtisztítva, s így elkészítve a nyáram huzatására. Hogy megsütésre való, az világos volt, mert a kunyhó közepén a nedves földön még csillámlott a tűz parázsa.

Nem tűnődhettem sokáig fölötte, hogy mit jelent mindez. Alig hogy megszemléltem a sajátságos helyen fekvő kunyhót, bátran állítottam, hogy ez valamely megszökött rab-

szolga menhelye, valamely üldözött maroon lakhelye.

S ki lehetne más e lakhely tulajdonosa, mint a rettegett Cocodrilo? Oly bizonyos voltam fölé, mintha magam előtt látnám a himlőhelyes férfit, saját tüzhelyén s ő meghívott volna, hogy fogadjam el vendégszeretetét.

Élénken eszembe jutott jelleme, mint Gaspardo lerajzolta, s ezért nem volt semmi vágyam, hogy vele megismerkedjem. Bizonyos körülmények között a találkozás velem végződhetett volna barátságosan.

A kívülről föllátható gyakra tekintve, melynek alakja rettenetesen emlékeztetett a fölakasztott és megnyuzott emberre, nem tudtam volna hosszasan maradni a szökött rabszolga tanyájában.

Most már több reményem volt, hogy képes leszek a partot elérni. Mert, habár a napvilág már csaknem eltűnt, a félhomályban mégis észrevehettem valamit, mi egy a törzsek labirinthjai közt vezető utnak látszott. Fehéres nyomok mutatták a fekete földön a néger kemény csontos talpának hatását.

Ezen a nyomon menve, néhány száz ölnyre haladtam. Az éjjel beköszöntött, oly setéten, mint a szurok-koró s már többé nem különböztethettem meg a jeleket. A továbbmenetel lehetetlen volt újból való eltérévés nélkül, a midőn már talán nem lesz oly valószínű a végleges megmenekedés. Ettől félve,

Silas-féle életmentő készülék.

minden kísérlettel fölhagytam s elhatározám, hogy reggelig a mangrovok között maradok.

(Vége követek.)

Egy új életmentő találmány.

Ama számtalan sok veszély, melyeknek az ember élete a tengeren ki van téve s a vízbe bukkott embernek az a kétségbeesett állapota, melyben oly kérelhetetlen, életromboló elemmel kénytelen, a legtöbbször reménytelenül, küzdeni, az emberiséget már eleitől fogva folytonosan ösztönöz valami olyan eszköz föltalálására, melylyel ama veszélyeket, ha megszüntetni nem is, de legalább fékezni, csökkenti vagy leküzdni lehessen. A kísérleteknek sokáig kellett nélkülözniük az ohajtott sikert. Valami nyolcvan évvel ezelőtt a dugaszszal bélelt kabátokat fogadták el czélszerű mentő eszközzel a vízbe fúlás ellen; azonban e találmányt, noha bizonyos körülmények közt igen jó hasznát lehetett venni, nem találták, nem is találhatták minden tekintetben legköltségtelenebb, könnyű és ruganyos tárgyakkal. Később hóllyaggal, dugaszgolyókkal és kaucukgömbökkel tele akagott kötéssel kötötték körül a tengerészeket; hanem mindenütt és mindenkor ezt a mentőeszközt sem lehetett alkalmazni, és így általános elterjedésre ez sem számíthatott. A kínaiak, mikor tengeri utra keltek, igen

egyszerű mentőkészülettel látták el magukat hajótörés esetére. Ez négy összekötött rudból áll, melyek olyan formán vannak egymáshoz illesztve, hogy koczka-alaku üres keretet képeznek, a melyet a veszélyben lévő a hónai alatt megerősít s annál fogva mindig a hullámok fölszínén marad. Végre a legújabb időben az ugynevezett életmentő csónakot (Life-boat) találták föl, mely az elérni ohajtott czélt leginkább megközelíti.

Az emberi törekvés e találmányt sem tartotta még annyira kielégítőnek, hogy annál megállapodhassék, az életmentő csónaknak sötét, viharos éjszakában kevés hasznát lehet venni; a szerencsétlen hajótörteket a dühöngő zivatar, a föllázadt hullámok ugy szétszórtatják, hogy vak sötétségben tiz mentő csónak sem szedhetné őket össze. A sötétség tehát olyankor legyőzhetetlen ellenség. E borzasztó, mert ismeretlen, láthatatlan ellenség ellen szállt sikra, vagyis inkább vizre Silas francia tudós új találmányával, melyet talán legtalálhatóbban világitó életmentőnek nevezhetnénk.

Ez az új készülék, mint a mellékelt rajzon látható, calcium-phosphorral telt ércgömbökből áll. Ha egy ember éjjel a tengerbe esik, a Silas-féle találmányt a vízre dobják. A víz behatol a gömb ürébe, fölödj a benne lévő calcium-phosphor s ezáltal meglehetősen mennyiségű phosphoros hidrogént fejleszt és bocsát szabaddon. E gáz egy fölüli hagyott nyíláson kitolul, hanem az a különös tulajdonsága van, hogy mihelyt a külső levegővel érintkezésbe jön, azonnal meggyulad és oly hatalmas lánggal ég, hogy a víz nem tudja kioltani. A vízbe esett vagy hajótörtet élénk, ragyogó láng világítja meg és vezérli a mentő csónak vagy a partok felé, míg ellenben bizonyosan ott veszne, ha e csillogó fény a sötétség közepette föl nem világolna előtte.

Egyveleg.

— Egy kihalt állat. A

Dodo vagy Dronte (Aepyornis), mely hajdanában Madagaszkar, Isle de France, Uj-Zeeland s más afrikai és ausztráliai sziget belsejében élt s óriási nagyságával rettegésbe és bámulatba ejtette az európai látogatókat (mert a XIV—XV. században még látták az óriási ma-

dárfaj néhány képviselőjét) egy közelebről elterjedt és a tudományos világban nagy feltűnést okozott hír szerint még nem halt ki teljesen. Ugyanis Manley Hopkins, hawaii főköznal, azt írja, hogy ez a „fekete hattyu“ — miként újabb időben ez ismeretlen madarat neveztek — a Csöndes-tenger Samoa nevű szigetszoportján ma is él s „Fanny“ nevű gőzös egy eleven példányt hozott e fajból Havai-ba. Nemrég azt a hírt közölték külföldi lapok, hogy Sziberiában élő mammothok (!) fedeztek föl. Ha sokáig így tart, utóljára az egész Apocalypsis özönvízelőtől csodavilága föltámad.

— Párisból. A rendkívüli természeti jelenségek és tümenyek iránt jelenleg valóságos mániá uralkodik Párisban. A kutyaféjű emberrel s a kétfejű csalóánnyal szemben egy „Café chantant“ tulajdonosa egy kétfejű, négylábú, de csak két karú nő első föllépését közelebről. A nő neve Lini-Catherine kisasszony. A közönség csak úgy tolongott az új csoda megtekintésére. A helyiség első este fölladásig megtelt és Lini kisasszonyt azonnal a legnagyobbszéri és legcsodálatosabb teremtesnek ismerték el. Hanem a művésznő esetlen, mintegy erőltetett modorait némely skeptikusok fejében kételyt támasztottak s a kisasszonyt kissé közelebről vizsgálván meg, kislit, hogy két nőből áll, kik szorosan egymáshoz voltak kötözve.

„Bolond Istók“ második éneke.

(A „Budap. Szemle“ 1874. 1. szám.)

A Gyulai Pál által oly gonddal szerkesztett folyóirat második évfolyama, egyéb kitünő dolgozatok közt, a magyar költészet barátainak is hoz egy nagybecsű újévi ajándékot: Arany János „Bolond Istók“-jának második énekét. Az első ének melyből némi rész még 1850-ben, a bukás első benyomásai alatt írva, névtelenül jelent volt meg egy vidéki lapban, teljesen először a „Részvét könyvé“-ben, aztán a költő összes költeményei utolsó kötetében, a „Törédesek holmiki“ között jött ki. Azóta, fájdalom, hiába vártuk folytatását. Pedig, bármily magasságra helyezik is Arany egyes műveit, s bármint ohajtsuk is egyéb töredékeinek befejezését, nem félünk kimondani, hogy Bolond Istók első éneke, mint töredék, mint csupán első ének, a maga nemében nem áll hátrább Arany egy munkájánál sem. Az igazi humor, ez a költészet legmagasb hangulata, üli benne, egészben s minden egyes részletében, diadalát. Az élet nyomora, melyet a böles nevet, s az élet neveléséges volta, melyet a szerető kedély enyhít és megaranyoz: im a humor alapja, s a Bolond Istóké.

Az első éneket minden olvasó előtt ismertnek tesszük föl s azért fölé nem is akarunk szólni. Sőt az ismerlent is az ismerthez mérjük s azt mondjuk, hogy a második ének teljesen méltó az elsőhöz. A költő egyénisége borong, mosolyog és ragyog fölötte. A látszólag meghasonlott, pedig magasb kibékülésre jutott kedély tükrozi magát a kacagós könyben, mely ez ének minden során csillog, mint fagyos éj után tiszta reggeli harmat valamennyi fűszálon. Ugy tetszik, mintha a költemény hőse, a szegény, kóborló, Debreczenbe bekukkanó, szájalomra és szertetre egyaránt méltó Istók a költő maga volna, olyan valódi minden vonása, oly szívből és életből vett. E nemes lélek, mely paragonon nőtt virágként magától nyitott, ez elhetetlen, saját érdemét csak sejteni, de érvényesíteni nem tudó golyó a nemes ösztönökkel s szinte öntudatlan mégis lüktető magas vágyakkal; az iskolai leczkét semmire becsülő s becsteléből mégis eminenciára felelő, de a mellett művészi ösztöntől vezetett, költő-festőszobrász-csírát rejtő ismeretlen genio; ez a mozdulataiban esetlen, de azért a színművész koszorujáért lelkesedni tudó, az igaz szenvedély pathoszával helyesen hangsúlyozó s épen azért a színfalszagató rendező által szerep nélkül hagyott természet-fia; az ábrándosan szeretni képes, s a szolgálóból lett primadonnának aquis-já elől nemesen megszököő új József; a művészet magasztos álmái után falusi kostakenyérre kerülő nyurga diák.... kinek nem juttatja mind ez eszébe — de elég. A költő, a nélkül hogy magát festené, saját életéből s jelleméből kétségkívül sok egyes vonást vett föl „Bolond“-ja képébe. S ez a költő önéletrajzi jellem, mely a Byron Childe Haroldját, leöntve azzal a merész s bő humorral, mely az ő Don Juan-ját, teszi oly hatásteljesé, oly kedélytinkhöz szólóvá az Arany Bolond Istókját is.

E subjektív benyomást mesterileg képzeti elő a költő, az ének elején megadott

hangulattal. Azon kezdi, hogy „ad vocem: cigányok“ (a kik tudniillik a csecesemből Bolond Istókot fölfogták volt nevelésbe) s „Nagyidai cigányait“ igazolja érteletlen kritikussai ellen; néhány szép strófában, melyek egyébiránt, mint az említett szatirai eposz elébe tűzött Előhang már ismeretesekek, elmondja e műve alkalmát, alapeszméjét, czélját, hogy bizony „van benne esz me, Czigányföltti érzés valami“

s keserű öngúnnyal, de melyből az önértzet csillog ki, teszi e művet le, s mégis oly magasra. Azután még egyszer

„No's a cigányok... Ejnye! — várjanak,“

mert nagy számadással tartozik, hogy husz éve már hanyag, hogy sem ezt, sem annyi egyebet be nem fejezett:

„Mátyást, Lajost, Csabát s még vagy hetet!“

és

„Hogy a melyekben semmit nem haladtam, Ezt még azok közt is utóla hagytam.“

S meglepi a mély elégiai, sovargó s a visszahozhatatlanért bánkódó érzés:

Isten veled, jobb részem arany álma!
Hú Toldi, Csaba, isten veletek!
Oly messze a czél, oly magas a pálmá!
Rég törve lelkeim, és a test beteg.
Ily hangulathoz Istókom talá ma:
Előveszem — ha mire mehetek —
(Kerülve inrázó erőlködést)
Mint öreg asszony a letett kötést.

Istók hát Debreczenbe ment tanulni s kezdődik diák-életének humoros, s oh mily igaz, rajza. Egyénisége, lelki alkata egyszerre világosan, kidomborodva áll előttünk: a költői s művészi természet, az iskola slendriánja közepette, mely

„Mindig valami olyanért sovárog,
Mit nem tanítanak a tudós tanárok.

Oh, hányszor elmereng a tiszta nenybe,
Hol a tejút és többi napkörök
Egy-egy láncszem tovább, a végtelenbe,
Hol milliárd nap és bolygó görög;
A sirus-hossz, ily távollal szembe,
Már semmi, hát még ez a földi rög!...
De iskolában retenté a sok
A + b, nagy V, a dült ~-asok.

Zsűfolyva is van termék: ő tanára
Alig szótvenedrés gondja volt;
A tábláig sem ért el szemsugára,
A legszebb képlet rajta — szürke folt;
„Folytassa Istók!“ „X, elosztva á-ra“...
„Szegény myopsunk csak öltöl-hatolt! —
S ha csillagásztak, ő nézvé a csöbe:
Sipkát akasztott más lurkó elébe.

Szerette volna ő ismerni, oh nagy
Természet, alkotó kezéd művét!
Keresve, hol szűzen található vagy,
Erdők virágát és a bérez követ;
De a padokban (ah, szánni való agy!)
„Magolni“ kelle kő, virág nevet;
S ha kézzel kére járt valami ásvány:
Brúgó * darabbá vált körutazásán.

Isten, világ, ember: a tiszta ész:
Nyitját ezeket vagy a feltalálni:
De, a mi pár évezred óta kész,
Belátta, hogy neki kell megcsinálni.
Mind „térj-meg-utaza“ ez, bár merre mész;
Igy kedve nem sok volt philosophálni; —
Egy ismeretese mégis eljutott:
„Hogy semmit nem tud, annyit jól tudott.“

Nem volt erős fej: kategóriák
Szerint sehogy sem járt bolond esze;
A logikában nincs gyöngébb diák,
Majör-s minor-ban ő nyakig vesze,
Vagy az okot nem lelte, vagy fiát;
Kivéve, mint pók, ha mit éreze:
Mert (a min elbámulna Kant, Spinoza)
Észtanszeribb volt verse, mint a próza.

* Kollegiumi barna kenyér.

(Tudniillik azt is irt ő; hogye? stultis, Pictoriibus... s mi még a harmadik?) — Történelemből ha micskét tanult is, Meg elfelejté a vizsgálatig; Mert a fonál, ha oly hosszúra nyult is, Nem az volt, mi szellemnek mondatik: De a föld minden évszáma s királya, Meg a tanító körmönfont irányla.

Classicusokhoz épen szíve vonta:
Kedvence volt Horác, Virgil, Homér;
De szót hüvelyből nem örömet bonta,
Virágot nem tiport el a gyomér;
Ő az egésznek bátran nekirona,
Kileste, hol foly az a finom ér,
Melyen halad cselekvés, érzet, eszme —
Habár egy szöcska néhol kárba veszne.

Egy szóval, a mi tesz egy jó diákok,
Abból kevsere ment Istók szegény;
Az érdemlépősen nem magasra hágott,
Se' a tanuló hosszas éveket;
A pálya fele-útján félre vágott,
Nem, mint amolyan kirugó legény:
De csüggeszté e taposó malom.
Egyhangúsága, és az únalom.

Tanulni ugyan annyit a „tanárnak“
Iparkodott ő, „a becületért“,
Hogy nem neveztek publice számárnak,
S elfújta hangosan, a mit nem ért;
Jobb „calculus“ is alig egy párnak
Lón, mire az esztendő véget ért:
Azonban őt ez mind nem boldogítá,
Sőt, hogy időt lop, azt érzé, gyanítá.
A pálya végén hosszú reverenda
Intett felé, vagy olyan kutyabőr,
Minőt nem rejteget az ő gerenda:
Pap is lehetne, ügyvéd, ingieur;
Bajtársit e pálmák varázsa vonta,
Lett is valami, valamennyiből,
Ki mind az iskolát végig taposta,
Lesz az. (Ha más nem, egy falusi „kosta“.)

De ő a „lenni vagy nem lenni“ czélt
Nem így fogá föl: „enni vagy nem enni“;
„Kenyérről“ ő csak napról napra élt,
Tiz-húsz év múlva ma széksége semmi;
Annak fejébe nem túrt és remélt:
Hol fogja egykoron magát „letenni“
Mint doctor, prókátor, ludi-magister,
Vagy más ilyen tor-ter nevű philister.

Látszik bolond volt.“
Említve van, hogy szegény Istók my-ops (rövid-látó) volt.

S az nem csekélység. — Oh, ha negyven évem
(Vagy közel annyi) nem lett volna vak!
Ha mint egy fényrajz tárukt vón' életem
Természet, ég, föld, hegy, mező, patak;
A távol a kicsiny kórrajza épen,
A lég, — az ének folytatása csak —
Mint mikor elméztam a kicsi pontot:
Röptében a golyát: egy szem porondot!

Ha fűben apró — s végtelen világok
Titkát az ürben, leshetem vala;
Ha népes körbe én a tudva hágok,
Hogy nem csakalány e szem sugara;
Ha szenvedélyek s millió híváságok
Tükret az arezon, s szívet általa,
E negyven év alatt híven figyelve,
Tapasztalással hímesebb ez élme:

Talán poéta lettem vón' — különb.
De sorsa ildi a szegény vakot,
Kinek szemében a látlencse gömb:
Bár nem vadászhat, mindig lő (bakot).
Kitáru! a legszebb festői tömb:
Zwickert hamar! guckert! szemablakot!...

Ah, már hiába! ő meg nem ragadja —
Tovább röppent a költő pillanatja.

S ez egyéni „kitérés“ (?) után mesterileg írja le az Istók (s a maga) művészi természetét, a mint bolyg a mezőn, a nagy erdőn, nézi a hangyabolyt, hallgatja a favágó fejszék feleselését, majd verseket ír, farag, rajzol, fest, énekel, még komponál is, próbálva mindent, sejtlem-től vezetve, vágytól tízve.

Igy tökéletesen elő vagyunk készítve a továbbira s a költő bátran „előbb bil-lentheti a mesét.“

Legterjedelmesebb képes hetilap, mindketnemű ifjuság számára.

Előfizetési fölhívás

KIS VASÁRNAPI UJSÁG

czimű

ifjusági képes hetilap

1874-dik évi folyamára.

Itt a karácsony, — a szeretet, a családok ünnepe, melyen mindenki siet fölkeresni az övét, hogy azokat kedves emlékekkel, szeretetnek zálogával lepje meg. Az ifjuság egy szerény, de hű és igaz barátja e napon szintén bekopogtat övéhez, tőhozátk, kedveseim! s hiszszük, hogy látogatásával örömet fog okozni nektek, ha megsgja, miszerint a jövő évben is hetenkint el-állatogat hozzatok, mulattató, de egyszersmind tanulságos és szívnemesítő társalgással fűszerezvén szabad időtöket.

Igen, a „Kis Vasárnapi Ujság“ ifjult erővel folytatva pályafutását, a jövőben is kedvelt lapja igyekszik lenni a mindkétnemű ifjuságnak, — s hogy valóban az lesz, Isten segélyével és buzgó munkálkodásunk folytán bizon, reméljük.

A kik a „Kis Vasárnapi Ujság“-ot ismerik, azok a jelen évfolyam minden egyes számából eléggé meggyőződhetnek arról, hogy ily gazdag és változatos tartalom ifjusági hetilap (szerénytelenség nélkül mondhatjuk) hazánkban meg nem létezett, sőt olyant a külföldön is csak keveset találhatni; mindamellett törekedni fogunk, hogy a jövő évfolyam mind tartalmasság, mind kül-csin tekintetéből messze túlhaladja az ideit. A kik pedig a „Kis Vasárnapi Ujság“-ot még csak névről ismerik, azok bizonyára vágyat éreznek vele közelebről megismerkedni, ha rövid foglalaton elősoroljuk azt a sok szép, jó és hasznos dolgot, a mit vasárnaponkint hozni fog. Lesznek benne:

- I. Mulattató ebéscélek, regék, tündérmesék.
- II. Költemények, hazafias versek, szavalmányok, alkalmi versezetek (kőszöntők)
- III. Nevezetes férfiak és nők, tudósok, művészek, hősök, gyermekbarátok, írók, költők, egyháziak, iparosok stb. életrajzai.
- IV. Érdekes utelirások, szárazföldi és tengeri kalandok, vadászkalandok, csataképek.
- V. Tanulságos történelmi rajzok az ó-, közép- és újkorból, valamint a hazai történelemből.
- VI. Hazai és külföldi nevezetességek, emlékek, épületek, barlangok, tájrészek stb. leírásai.
- VII. Képek az állatvilágból; ritkább emlősök, szárnyasok, hüllők stb. ismertetése.
- VIII. Felfedezések, találmányok története.
- IX. Természeti tünemények magyarazata.
- X. Ifjusági könyvtár, vagyis az ifjuság számára irt legújabb könyvek ismertetése.
- XI. Aranymondatok, erkölcsi igazságok, egészségi tanácsok.
- XII. Nevetető adomak és artatlan tréfák.
- XIII. Különböző társasjátékok, a szabadban és a szobában.
- XIV. Képtalányok, betű- és számrejtvények, feladványok, — a megfejtők számára jutalmakkal összekötve.
- XV. Krónika: fővárosi, vidéki s nagyvilági érdekes események és újdonságok.

Azonfelül minden számot több szebbnél szebb kép fog ékesíteni, megfelelő magyarazattal, úgy hogy a „Kis Vasárnapi Ujság“-ot öröm lesz csak nézni is, — hát még olvasni! Egy szóval: rajta leszünk, hogy fiatal barátaink és barátaink szabad óráit minél élvezetesebbé és hasznosabbá tesszük.

Most pedig még néhány őszinte, bizalmas szót a t. szülőkhöz, nevelőkhöz, tanítókhöz s általában az ifjuság barátjaihoz.

Jelzavunkhoz híven: „A mulattatót hasznosan, a hasznost mulattatva“, — a „Kis Vasárnapi Ujság“ szerkesztésénél mindig szem előtt tartjuk, hogy lapunk kettős czéljának tökéletesen megfeleljen a serdülő ifjuságnak ép úgy, mint a kisebb gyermekeknek egyaránt mulattató és tanulságos lélek- és szívnemesítő s értelemfejlesztő olvasmányul szolgáljon. Ha tehát a t. szülők, nevelők stb. gyermekeiket, illetőleg növendékeiket csereszéri, hasznos, s nemcsak pillanatnyi örömet okozó, de tartós és nemes élvezetet nyújtó újví ajándokkal ohajjták meglepni, — ezt tökéletesen elérik, ha számukra a „Kis Vasárnapi Ujság“-ot megrendelik.

Legyen szabad remélnünk, hogy a t. szülők, tanítók és az ifjuság barátjai, méltányolva nagy horderejű törekvésünket, ennek minél sikeresebb megvalósítására segédkezet fognak nyújtani becses pártolással által.

Isten velünk!

K. Beniczky Irma,

A „Kis Vasárnapi Ujság“ felelős szerkesztője.

Kiadól szó.

A „Kis Vasárnapi Ujság“ 1874-ben is megjelenik egész éven át, tehát az iskolai szünidő alatt is, hetenkint egyszer, 16 oldalból álló nagy iven, számos képpel, szép fehér erős papíron, díszes kiállítással. A megjelenést illetőleg úgy intézkedünk, hogy a „Kis Vasárnapi Ujság“-ot már vasárnap reggel valamennyi, még vidéki előfizetőink is megkaphassák.

Előfizetési ár:

- Egész évre (jan.—decz.) 6 frt. — kr.
- Félévre (jan.—jun.) 3 „ — „
- Negyedévre (jan.—márcz.) 1 „ 50 „

Különös kedvezményül egész-éves előfizetőinket egy díszes, keretbe illeszthető nagy képpel fogjuk meglepni, mely képek bolti ára 2 frt. Megjegyzendő, hogy a jutalomképet azon féléves és negyedéves előfizetőink is megkapják, kik előfizetéseiket időnkint megújítva, a „Kis Vasárnapi Ujság“-ot egész éven át járatták. E jutalomképet semmi utánfizetés nem jár.

Minden félévben az első számmal színes borítékot küldünk, melybe a következő számokat be lehessen rakni.

Az előfizetési pénzeket (legelőszörűbb postai utalvánnyal) mielőbb kérjük beküldeni a „Kis Vasárnapi Ujság“ kiadó hivatalába (Pest, egyetem-utca 4. sz.), hogy a lap szétküldése semmi akadályt se szenvedjen.

Egyszerre beküldött 10 előfizető után a t. gyűjtőknek tiszteletpéldánnyal szolgálunk. Kelt Pesten, decemberhóban, 1873.

„Franklin-Társulat“,

magyar irodalmi intézet és könyvnyomda (ezelőtt Heckenast Guszt v a „Kis Vasárnapi Ujság“ kiadó tulajdonosa.

Kiadja és nyomatja a „Franklin-társulat“ magyar irodalmi intézet és könyvnyomda, Budapest (egyetem-utca 4-ik szám).

Teljesen megjelent

a „Franklin-társulat“ magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-dik szám alatt) megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

HORVÁTH MIHÁLY.

MAGYARORSZÁG

TÖRTÉNELME.

Az új dolgozat második, bővített kiadása.

- 1—4. kötet, összesen 134 1/2 iv, nagy 8-r., diszkiadásban ára 14 ft.
- 5. és 6. „ „ 77 3/4 „ „ „ „ „ 8 „
- 7. és 8. „ „ 80 1/4 „ „ „ „ „ 8 „

Van szerencsénk értesíteni az olvasóközönséget, hogy ezen második kiadás jelentékeny adalékokkal bővült; minélfogva nyolc kötetből áll.

Ezen új kiadás korántsem egyszerű lenyomata az első új dolgozatnak, hanem ez gondos átvizsgálás alá vétetvén, hiányai a bécsi császári s kancelláriai és egyéb nyilvános és magános levéltárakban intézett történelmi nyomozások eredményei szerint pótolattak s bővítettek. Így például, a kereszténységnek hazánkban megalapítása, az erre vonatkozó kútfők egészen újból tanulmányozása után, most adatok itt először a tárgy fontossága s érdekessége által szintugy, mint irodalmunk méltósága által igényelt terjedelemben s okszerűséggel; most állítatnak itt először szemünk elébe mind azon egyéniségek, részint bővebben is jellemezve, kik ezen nagy ténynek, mely nemzetünket a keresztény civilizáció keretébe bevonta, előkészítői, munkásai s végrehajtói voltak.

E kiadás alakjára nézve is nemcsak sokkal csinososab s díszesebb az előbinél, de a részben új felosztás és berendezés; továbbá az események ide s a tárgyaknak az újonnan alkalmazott fejcsat- és szel-czimeknek való kitüntetése által, sokkal könnyebben kezelhetővé s használhatóvá tetett.

Az utolsó kötet egészen az 1825-ki országgyűlésig vitetett s teljes kapcsolatba hozott szerző „Huszonöt év Magyarország történelméről“ czimű munkájával — szintén számos adalékokkal bővült. Bocskay, Bethlen Gábor s a Rákóczyak küzdelmei sok részben új világitásban tűnnek elő. A szatmári békekötéshez, a pragmatika sanctiohoz, hazánkna III. Károly, Mária Terézia s utódai alatti történelméhez, szintén jelentékeny új adatokat szolgáltatnak az újabb történelmi nyomozások és levéltári kutatások.

Kilencedik évfolyam.

Jogtudományi Közlöny

kapcsolatban a

DÖNTVÉNYTÁR-ral

és a törvénykezésre vonatkozó összes

Szabályrendeletek s } gyűjteményével.
Törvényjavaslatok }

Szaktudósok közreműködésével

Szerkeszti: **Dr. Dárdai Sándor.** Kiadja: **a Franklin-társulat.**

Előfizetési föltételek:

- Negyedévre (január—márczius) 3 forint.
- Félévre (január—június) 6 „
- Háromnegyedévre (január—szeptember) 9 „
- Egész évre (január—december) 12 „

A lap kiadó-hivatala részéről legyen szabad arra figyelmeztetni, hogy a „Jogtudományi Közlöny“ nemcsak a legterjedelmesebb, hanem a legolcsóbb szaklap, mert a felsorolt mellékletek külön beszerzésénél a „rendeletek tára“ évenként 3 frtba, a „Döntvénytár“ évenként 4 frtba és a „törvényjavaslatok“ évenként legalább 2 frtba, tehát összesen 9 frtba kerülnek, és így a „Jogtudományi Közlöny“ ezen mellékletek szolgáltatásával a legolcsóbb szaklap.

Az előfizetői pénzek bérmentesen és a vidékről legelőszörűbben posta-utalvány útján küldendők

a „Jogtudományi Közlöny“ kiadó-hivatalához

Budapest, egyetem-utca 4-ik sz. alatt.

A „Franklin-társulat“ magyar irodalmi intézet kiadásában megjelent (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) és minden könyvkereskedésben kapható;

HÁROM NEMZEDÉK.

Széchenyi és Vörösmarty. — Kossuth és Petőfi. — Deák és Arany.

Ára 60 krajczár.

Budapest, január 18-án 1874.

3-dik szám.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEK: a Vasárnapi Ujság és Politikai Újdonságok együtt: Egész évre 12 ft., félévre 6 ft. Csúpnán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft., félévre 4 ft. Csupán a Politikai Újdonságok: Egész évre 6 ft., félévre 3 ft.

XXI. évfolyam.

HIRDETÉSEK DÍJA: Egy ötször hasábozott petit sor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 15 krajczár; többszöri igtatásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden igtatás után 30 krajczár. Kiadó-hivatalunk számára hirdetémenyeket elfogad Bécsben: Oppelk Alajos, Wollzeile Nr. 22 és Hasenstein és Vogler, Wallfischgasse Nr. 10.

KÉT SZABADSÁGHŐS.

vysocki és Bixio!
. . . Hálnak, hálnak, egyre hálnak.

Azok közül, kik 1848—49-kiszabadságharcunknak elsőrendű hősei voltak, már alig egy vagy kettő van életben. A tulnyomó, a legnagyobb rész nyugszik már a föld alatt, nem zavarja többé semmi zsarnok álmát. Szabadságharcunk tábornokai, a tizenhárom aradi vértanun kezdve, Bem, Kmettyn, Dembinskin, Guyonon, Mészároson és a többi dicső bajnokon keresztül végig, elhullottak mind egy más után, legnagyobb részt idegen ég alatt.

Legközelebb Vysocki halálát jelenté a Párisból érkezett hír.

Ő is egyike volt azoknak, kiknek előkelő szerepet szánt a sors hazánk függetlenségi küzdelmeiben. Abból az országból sietett a veszély idején hozzánk, mely oly rokon volt a balsorsban hazánkkal, s mely dicső háborunknak annyi nemes bajnokot adott, kik közül számosan haltak köztünk vértanu-halált, s kik közül három: Dembinski, Bem és Vysocki a legnagyobb állásra küzdötték föl magukat a szabadságért lángoló lelkesedésükkel, önzetlenségükkel és hadi érenyeikkkel.

Vysocki 1809-ben született a lengyelországi

VYSOCKI.

BIXIO NINO.

Podolinban, s Krzemieniczben végezvén tanulmányait, 1828-ban a lengyel hadseregbe lépett a tüzérséghez, s hazája akkori kizdelmeiben Skrzynecki csapatjába szolgált, s miveltsége és kiváló katonai tulajdonai által nemcsak a ezredesi rangot vívott ki. 1832-ben porosz területre lépett át Rybinsky tábornokkal együtt, s a reménytelen csaták után letévén kardját, Franciaországba ment, hol a fiatal ember katonai tanulmányokra adta magát, de hogy megélhessen, sokat dolgozott is. Legelőször Toulonban, az ágyu-öntődében kerestet alkalmazást, majd Metzbe ment katonai kiképzésre, s az ottani hadi-iskola egyik legszorgalmasabb látogatója volt. Állandó összeköttetésben élt a lengyel exdiktátorral Mieroslawskyval, s több katonai könyvet is irtak együtt. Maga Vysocki legelőször lengyel nyelven irta meg a hadakozások

kézikönyvét, mely 1842-ben jelent meg; 1844-ben pedig a hadcsapatok fölosztásának szabályzatait fejtegette egy terjedelmes munkában, mely a francia katonai körökben is nagy figyelmet gerjesztett. Vysocki akkor már Párisban lakott, hol a lengyel emigráció számára gyakran tartott katonai fölolvasásokat.

Vysocki akkor jelent meg nálunk, mikor Bem, Dembinski s többi honfitársai, s ő alatta alakult (1848. okt. 19.) az első lengyel legió, melynek szervezését Kossuth már júniusban kivánatosnak jelentette ki. Mint őrnagy lépett a magyar szabadságharc szolgálatába, s végig rendületlen hive maradt, ő fedezvén még Orsovánál is Kossuth és barátainak kivonulását.

Az aradi vár alatt (decz. 14.) tanúsított bátor elszántságáért ezredesi rangot nyert, majd 1849. jun. 17-én az északi